

DREPTUL, FENOMEN COMPLEX AL VIEȚII SOCIALE

Ubi societas, ibi ius

Activitatea individului și a colectivităților au generat încă din timpuri străvechi legături interumane, astfel născându-se societatea ca sistem organizat de relații între oameni. Cu mai bine de două milenii în urmă, jurisconsulții romani au consacrat adagiul *ubi societas, ibi jus* (unde există societate, acolo există și drept) care acreditează ideea că o condiție de bază pentru existența dreptului o constituie prezența relațiilor sociale.

Realitatea juridică are numeroase componente. Între acestea, conștiința juridică

apare ca o premisă a dreptului privit ca fenomen normativ, pentru că nicio formă de asociere umană nu poate funcționa fără instituirea unor norme de conduită. Rolul normei este legat de organizarea vieții sociale pe baze raționale, societatea funcționând, după cum spune Durkheim, ca o conștiință colectivă de la care emană regulile ce reglementează existența în comun. De altfel, norma are efecte și din punct de vedere al raționalizării vieții sociale: creează drepturi, obligații sau interdicții; asigură sociabilitatea umană; permite evitarea conflictelor și tensiunilor; întărește solidaritatea socială. Se apreciază însă că ordinea normativă poate fi percepută numai în raport cu înțelesul global de cultură al unei societăți, între drept și cultură existând o strânsă legătură, în acest complex fiind incluse și credințele, morala, dreptul. Vom putea remarca o strânsă legătură ale acestora cu implicații profunde în viața socială. Astfel autoritatea pe care o reprezintă ordinea juridică își găsește sorgintea în ordinea divină atribuită

regulilor de drept. Pe de altă parte, societatea este guvernată de un număr infinit de norme morale, o parte dintre acestea fiind investite cu forța de constrângere a dreptului. Normele morale și cele religioase „inspiră” așadar dreptul. Ele sunt interpretate și finalizate în principii și norme de drept, norme pe care le aplicăm în viața de zi cu zi, idei pe care le vom dezvolta cu un alt prilej.

Dacă ne referim la știința dreptului, la legătura acesteia cu viața socială, este de remarcat relația directă dintre ele, fiind consacrat faptul că știința dreptului are ca obiect de cercetare dreptul ca fapte de știință identificabile în realitatea socială. Științele juridice elaborează metodele explicativ-interpretative și justificative privitor la domeniile de cercetare denumite ramuri, subramuri și instituții. Ele au o importanță practică deosebită, dreptul pozitiv regăsindu-se în acestea. Drept pozitiv care reprezintă normele de drept aflate în vigoare la un moment dat și care pun în mișcare

structurile ce conlucrează la realizarea actului de justiție, a justiției, menit să asigure ordinea socială.

Accentuarea nevoii de a adopta decizii în societate, a atras după sine necesitatea sprijinirii activității de conducere cu cea de constrângere a indivizilor care refuză sau întârzie să se înscrie în fluxul cerințelor ce decurg din normele de drept. Mai mult, perfecționarea sistemului de a elabora decizii a determinat diversificarea mijloacelor de a le impune, instrumentele legale de constrângere materializându-se și în consacrați constituționale. Este o parte a controlului social care, alături de supraveghere, presupune și presiune, control care relevă funcția normativă și reglatoare în raport cu proiectele sociale ale puterii politice, instituționalizată ca forță publică.

În încercarea de a oferi o imagine mai cuprinzătoare a problemei pe care o supunem atenției, nu putem face abstracție de elemente ale vieții materiale, cum ar fi, de pildă, dreptul de proprietate. Acest drept

poate fi privit din numeroase perspective (istorică, economică, sociologică și desigur, juridică). Dar indiferent de perspectiva din care este privit, remarcăm faptul că el este rezultatul unei îndelungate evoluții a vieții și gândirii sociale și juridice. Este indiscutabil faptul că proprietatea a stat dintotdeauna la baza dezvoltării societății omenești, ea fiind în primul rând o relație socială, despre care Dimitrie Alexandresco spunea că este un fapt constant și universal în toate țările și în toate timpurile. Puterea exercitată asupra unui bun a trebuit să fie recunoscută de ceilalți membri ai comunității. Drept urmare, această relație socială s-a transformat în timp în raport juridic (drept de proprietate). Existența milenară a proprietății face dovada faptului că rădăcinile ei pornesc din însăși structura organică a societății omenești. Așa stând lucrurile se poate spune că însuși dreptul de proprietate luat ca instituție de sine stătătoare este un fenomen complex al vieții sociale.

În finalul demersului nostru vom reaminti că dreptul îndeplinește funcțiile de instituționalizare a organizării social-politice, de conservare și garantare a valorilor fundamentale ale societății, de normare a relațiilor interumane. Funcții ce înfățișează dreptul în toată complexitatea sa în relația cu societatea.

Februarie 2014